

Høringsuttalelse fra Norsk senter for barneforskning, NTNU (Noseb). NOU 2012:1 *Til barns beste. Ny lovgiving for barnehagene*

Barnehagesektorens endringer og store vekst har en rekke konsekvenser og at en ny lov med en sterkere regulering av på områder som synes kritiske for å sikre likeverdighet og kvalitet synes å være på sin plass. Og vi imøteser i særdeleshet at prinsippet om barns beste er lagt til grunn for utvalgets arbeid. Omfanget av dette arbeidet er svært stort med mange gode forslag. Vi må imidlertid begrense uttalelsen til et fåtall.

I Kap. 15.2 Barnehagens indre organisering og størrelse tar utvalget opp baseorganisering. Vi deler utvalgets tvil om at den fleksibilitet som arkitektonisk basert forskning og utredning (jfr. Buvik 2003) er av det gode for barna, især for de yngste. Større areal er i basen delt opp i mindre spesialrom som i seg selv er lite fleksible i det de er designet og utstyrt med tanke på spesielle aktiviteter. Når barn, og da særlig de yngste barna, skal forholde seg til mange antall barn og voksne er det et spørsmål om dette legger til rette for 'barns beste', og vi vil henlede oppmerksomheten mot mer barnhagefaglig forskning som framfører en kritikk mot en slik organisering (Seland 2009).

Det er positivt at det stilles *krav om at barnehagenes godkjente leke- og oppholdsareal inne og ute samt barnehagens arealutnyttelse skal fremgå av vedtektene*. Imidlertid er det kanskje ikke et tilstrekkelig krav. Betydningen av store nok areal og et godt fysisk miljø både inne og ute er sentralt i hva slags kvalitet den enkelte barnehage har, noe som også må sees i sammenheng med prinsippet om barns beste. Her er det uten tvil rom for ulike tolkninger. Senere års store løft for å få tilstrekkelig med barnehageplasser for å oppnå full barnehagedekning kan ha gått utover de fysiske forholdene og arealer tilgjengelig for barna. Dette bør overvåkes i lys av å sikre kvaliteten på dette området.

I kap. 16 om Sikring av kvalitet i barnehagen tar utvalget til orde for en rekke viktige forhold. Gruppestørrelse (kap. 16.4.) er klart en viktig kvalitetsindikator, og det er avgjørende at denne ikke for stor slik at barna har gode muligheter til å skape og inngå i nære relasjoner både med andre barn og voksne. Vennskap og jevnaldningsrelasjoner er gjentakende som forhold barn uttrykker som betydningsfullt i sitt hverdagsliv i (og utenfor) barnehagen.

Det er et gode at **bemanningsstettheten** lovfestes inkludert en sikring av at de yngste barna får en stabil og god voksentetthet (jfr. kap. 16.2.2). Flertallets forslag om *bemanningskrav på 1:3 for barn under tre år og 1:6 for barn over tre år* er muligens mest realistisk, selv om mindretallets forslag om større voksentetthet med et *bemanningskrav på 1:2 for barn under tre år og 1:5 for barn over tre år* kunne vært ønskelig.

Antall voksne må uansett sees i forhold til hva slags stillinger, utdanning og oppgaver de ansatte har. Forskning (bl.a. i regi av Noseb) tyder på at en byråkratisering også av barnehagene i kjølvannet av kommunenes krav tar de særlig de med pedagogisk utdanning for mye vekk fra det direkte arbeidet med barna. Konsekvensen blir at assistenter overlates mye av det daglige samværet med barna. Også base-organiserte barnehager med store barnegrupper bidrar til en daglig byråkratisering i organiseringen av barn, rom og voksne.

Et flertall forslår at det lovfestes *krav om en førskolelærer per seks barn under tre år og per tolv barn over tre år*. Dette er et minimumskrav og selv om det er utfordringer i å utdanne tilstrekkelig med førskolelærere, kunne vi ønske oss en mer ambisiøs fordelingsnøkkel både når det gjelder de yngste og barn over tre år. En fordelingsnøkkel (på 50%) som er mer i tråd med Brennautvalget. Videre kunne vi tenke oss en mer ambisiøs plan for å korte ned tiden med en nødvendig overgangsordning. En kortere tidsfrist enn 2020 for en strengere regulering vil kunne fungere som et positivt press for å prioritere økt kapasitet i førskolelærerutdanningen.

For øvrig støtter vi utvalgets gjentakende framheving av betydningen utdanning og kompetanseutvikling har på *alle nivå* i forhold til kvalitetsarbeidet. Viljen til å satse på kompetanse og utdanning hos alle grupper fra assistenter til doktorgrad er uten tvil viktig, og vil i siste ende gagne alle impliserte.

Ad. Kap. 21 Forskning

Som en nasjonal tverrfaglig institusjon har Noseb i mange år hatt en betydelig og kontinuerlig forskningsinnsats på barn, barndom og barnehage www.ntnu.no/barneforskning og det kan nevnes at i vårt Phd program i Tverrfaglig barneforskning for tiden har 7 doktorgradskandidater som forsker på en variert barnehageproblematikk. Vi støtter utvalgets forslag om at det opprettes et eget program på barnehageforskning i regi av Forskningsrådet, så fremt dette på den ene siden omfatter barnehagen som et tverrfaglig forskningsfelt og at den kulturelle og samfunnsmessige konteksten barnehagen og dens aktører står i ivaretas. Forskning som kommer barn og foreldre til gode framheves som et overordnet mål. Vi vil derfor videre peke på nødvendigheten av å legge til rette for forskning som griper aktørenes perspektiv, inkludert barn og foreldre, samt at en også verdsetter kritiske perspektiver som vil kunne gi viktig grunnlag for refleksjon i forhold til så vel politikk som praksis i barnehagen. Dette betinger at et nytt program sin forskning gis mulighet til å favne vidt og at en eksempelvis ikke avgrenser til eventuelt å skulle være en leverandør til politikk-utforming og profesjonsproblematikk i snever forstand.

I videre forskningssatsinger med et eventuelt nytt Barnehageprogram vil det være viktig for en bred kunnskapsutvikling at det ikke legges institusjonelle begrensninger for hvem som kan søke om forskningsmidler. Uansett institusjonstilknytning vil prosjekter med høy vitenskapelig kvalitet gagne kunnskapsutviklingen i forhold til mange spennende og nødvendige tema en sterk satsing på barnehageforskning muliggjør.

Utvalget foreslår at departementet utreder om det er hensiktsmessig at det opprettes et eget senter for Barnehageforskning. Norsk senter for barneforskning imøteser med interesse en slik utredning.

Trondheim 4.5.12

Randi Dyblie Nilsen
professor
(sign)